

Kontakt

Cecilia Ekstrand
cecilia.ekstrand@srf.nu
08-399119

REMISSVAR

2025-01-14

Dnr 1/2025

Socialdepartementet

s.remissvar@regeringskansliet.se

Kopia: s.sof@regeringskansliet.se

**Remissvar över betänkandet av utredningen om
stärkt stöd till anhöriga Ett mer ändamålsenligt stöd
till barn och vuxna som anhöriga (SOU 2024:60), dnr
S2024/01502**

Synskadades Riksförbund, SRF, är landets främsta företrädare för personer med synnedsättning. SRF lämnar härmed synpunkter på delar av förslagen i betänkandet om stärkt stöd till anhöriga.

Sammanfattning

Den som är anhörig till en person med en funktionsnedsättning kan behöva stöd utifrån den situation som de befinner sig i. Att vara anhörig kan påverka den fysiska och psykiska hälsan negativt. Det handlar om föräldrar till barn med synnedsättning, syskon till barn med synnedsättning, vuxna som är närstående till en person som har en synnedsättning och som plötsligt förlorar eller får försämrad syn. Det handlar även om barn till föräldrar med synnedsättning. I vissa fall kan både barn och vuxna ha någon synnedsättning. Behoven av anhörigstöd kan vara särskilt stora när det förutom synnedsättningen finns olika utmaningar i familjerna. Det är viktigt att säkerställa tillgången till ett ändamålsenligt och individanpassat stöd. Information om vilket stöd som kan erhållas från Socialtjänsten och från hälso- och sjukvården ska nå vuxna och barn som anhöriga snabbt och det ska vara lättillgängligt. En ökad kunskap hos de aktörer som möter vuxna och barn som är anhöriga till personer med synnedsättning är nödvändig för att uppmärksamma eventuella behov av stöd. Barn behöver inkluderas i en nationell anhörigstrategi för att tydliggöra vikten av att de får ett bra stöd.

Synskadades Riksförbund

Sandsborgsvägen 52
122 88 Enskede
org nr: 802007-3436

tel vx: 08-39 90 00
webbplats: www.srf.nu
facebook: synskadadesriksoforbund

pg: 4869-4
bg: 573-31 91
pg för gåvor: 90 00 90-2

Stödet ska vara utformat utifrån barns behov. Barn ska involveras i utformningen av det egna stödet.

3.8.2 En anhörigkontakt ska erbjudas vissa anhöriga

Vi stödjer utredningens förslag om att socialnämnden ska erbjuda en anhörigkontakt till de personer som har ett särskilt behov av stöd och som vårdar eller stödjer en närstående som har en funktionsnedsättning. Vi håller med utredningen om att det inte bör göras några avgränsningar när det gäller vilka anhöriga som ska erbjudas en anhörigkontakt. Det måste göras en individuell bedömning som utgår ifrån den anhöriges behov av stöd i form av en anhörigkontakt. Stödet måste vara lättillgängligt och det kan vara en fördel om denna insats kan erbjudas utan en biståndsbedömning. Föräldrar till barn med synnedsättning och särskilt om barnet har ytterligare funktionsnedsättningar kan ha behov av en sådan kontakt. En anhörig till en person som plötsligt förlorar synen kan ha behov av en anhörigkontakt. Barn som har en eller två föräldrar med synnedsättning kan behöva denna insats.

3.8.3 Bestämmelsen i socialtjänstlagen om stöd till anhöriga behöver förtydligas

SRF stödjer utredningens förslag om att socialtjänstlagen behöver förtydligas så att anhöriga kan erbjudas information och vägledning på ett konkret och lättillgängligt sätt.

3.8.4 Hälsa- och sjukvården behöver bli bättre på att ha ett anhörigperspektiv, samt informera och involvera anhöriga

SRF delar utredningens bedömning om att Hälsa- och sjukvårdens verksamheter behöver utveckla riktlinjer, rutiner och arbetssätt för att i ökad utsträckning uppmärksamma, informera och involvera anhöriga.

Vi är överens med utredningen om att den befintliga lagstiftningen omfattar information och involvering. Vi kan dock se behov av en utveckling av riktlinjer, rutiner och arbetssätt för att garantera att

hälso- och sjukvården arbetar utifrån de anhörigas behov. När det gäller vår målgrupp ser vi att ögonsjukvården inte alltid informerar om den viktiga rehabiliteringen som äger rum vid syncentralerna. Anhöriga till vuxna och till barn kan bli lämnade ensamma med sina frågor och sin oro. Det kan vara särskilt utmanande när personerna kommer från andra länder.

Vid syncentralerna inom regionerna är det viktigt att det finns stöd att erbjuda till alla runt ett barn med synnedsättning eller en vuxen med synnedsättning. När det gäller barnen är det viktigt att inkludera syskon, mor- och farföräldrar och andra närstående i barnets habilitering så att stödet kan bli så bra som möjligt. När det gäller vuxna med synnedsättning är det viktigt särskilt om en vuxen förlorar eller för försämrad syn att tänka på partner, barn och andra närstående.

5.11 Överväganden och förslag

5.11.1 Socialnämnden ska erbjuda stöd och hjälp till barn som är anhöriga

SRF stödjer utredningens förslag om att en ny bestämmelse föreslås i socialtjänstlagen för att förtydliga att socialnämnden ansvarar för att ett barn som är anhörig, får det stöd och den hjälp som barnet behöver. Socialtjänstlagen är inte tillräckligt tydlig när det gäller att även barn som är anhöriga ska erbjuda stöd vid behov. Stödet är därmed oftast utformat utifrån vuxnas behov. Vi delar utredningens synpunkt om att den nuvarande lagstiftningen behöver förtydligas utifrån kraven i barnkonventionen för att garantera att de barn som är i behov av stöd också får det. Vi håller med om att det inte är lämpligt att göra någon avgränsning som skulle riskera att inskränka barns rätt till stöd och hjälp. De barn som har behov av information, stöd och hjälp ska kunna få det. Det är synnerligen viktigt att information om att denna möjlighet finns når de barn som kan vara i behov av insatser.

5.11.2 Hälsa- och sjukvårdslagen förtydligas

SRF stödjer utredningens förslag om att 5 kap. 7 § hälsa- och sjukvårdslagen förtydligas så att det framgår att vårdgivare ska vara skyldiga att erbjuda barn som är anhöriga information, råd och stöd. Skyldigheten ska även omfatta syskon. Vi håller med om att kravet på varaktighet bör tas bort.

Vi anser att det är viktigt att barnens behov inte bara ska uppmärksammas utan att barnen ska erbjudas information, råd och stöd. Dessa förtydligande ska bidra till att säkerställa att barn ska kunna få den information och det stöd de har rätt till. Barnen ska själva få stöd så att de kan förmedla vilka behov de har. Informationen måste vara anpassad så att barnen själva kan ta del av den. Det är oerhört viktigt att inkludera syskon till barn som har en funktionsnedsättning, vilket barnkonventionen är tydlig med.

5.11.3 Patientsäkerhetslagen ändras

SRF stödjer utredningens förslag om att 6 kap. 5 § andra stycket patientsäkerhetslagen ändras för att tydliggöra hälsa- och sjukvårdspersonalens ansvar i förhållande till vårdgivarens ansvar. Bestämmelsen måste ändras så att den även omfattar syskon.

5.11.4 Barn som anhöriga behöver omfattas av en nationell strategi

SRF stödjer utredningens förslag om att barn bör inkluderas i den nationella anhörigstrategin eller så ska en särskild nationell strategi som omfattar barn som anhöriga tas fram. Vi anser att det är mycket märkligt att barn inte omfattas av anhörigstrategin. Det innebär att det stöd som tillhandahålls från olika aktörer är inriktat på vuxna som anhöriga och att barns behov inte uppmärksammas. Därmed riskerar barn att inte få nödvändigt stöd.

5.11.5 Genomförande av lagstiftningen avseende hälso- och sjukvården behöver följas upp nationellt

SRF stödjer utredningens förslag om att Myndigheten för vård och omsorgsanalys bör få i uppdrag att analysera och följa upp implementeringen av den befintliga hälso- och sjukvårdslagstiftningen om barn som anhöriga. Vi anser att det är en stor brist att det ännu inte finns någon form av nationell uppföljning eller kartläggning som på ett heltäckande sätt visar hur bestämmelserna om barn som anhöriga i hälso- och sjukvårdslagen från 1 januari 2010 har implementerats i verksamheterna samt effekterna av det. Genom en uppföljning kan behov av utveckling tydliggöras så att stödet når de barn som behöver det.

5.11.6 Kunskapsstöd till handläggare inom socialtjänsten

SRF stödjer utredningens förslag om att Regeringen bör ge Socialstyrelsen i uppdrag att ta fram stödmaterial för handläggare inom socialtjänsten som handlägger ärenden avseende vuxna personer. Vi anser att det är viktigt att handläggarna uppmärksammar och stödjer barn när deras föräldrar söker stöd hos socialtjänsten. Det befintliga kunskapsstödet behöver utvecklas med tanke på barn som anhöriga. Barn som är anhöriga måste beaktas vid biståndsbedömningen.

5.11.7 Praktiskt stöd för tillämpning av lagstiftningen om barn som anhöriga inom hälso- och sjukvården

SRF stödjer utredningens förslag om regeringen bör ge Socialstyrelsen i uppdrag att ta fram stödmaterial för personal inom olika typer av verksamheter i hälso- och sjukvården i syfte att stödja implementeringen av 5 kap. 7 § HSL. Vi anser att det är viktigt att arbetet med att implementera tillämpningen av lagstiftningen måste pågå kontinuerligt. Det behövs kompletterande material som är lättillgängligt och målgruppsanpassat utifrån olika barns behov för personal inom hälso- och sjukvården. Materialet behöver vara konkret och kunna fungera för olika målgrupper.

5.11.8 Ökade kunskap om barn som anhöriga i skolan

SRF stödjer utredningens förslag om att regeringen bör ge Nationellt kompetenscentrum anhöriga i uppdrag att sprida kunskap om barn som anhöriga inom elevhälsan och övrig relevant personal i skolan. En ökad kunskap om målgruppen kan innebära att barnens behov av stöd uppmärksammas. Elevhälsan behöver samverka med externa aktörer inom socialtjänsten och hälso- och sjukvården i enlighet med skollagen. Specifik kunskap behövs om barn som anhörig till vårdnadshavare med synnedläggelse eller syskon. Det är viktigt att kunskapen ökar hos övrig personal i skolan så att det är fler vuxna som kan uppmärksamma barns behov av stöd.

5.11.10 Barn som anhöriga behöver uppmärksammas i det nationella hälsoprogrammet för barn och unga

SRF delar utredningens bedömning om att berörda myndigheter måste uppmärksamma barn som anhöriga vid framtagandet av det nationella hälsoprogrammet för barn och unga. Vid hälsobesöket är det viktigt att barns behov av olika stödinsatser uppmärksammas för att förhindra psykisk och fysisk ohälsa.

6.4 En nationell anhöriglinje bör inte inrättas

SRF stödjer utredningens förslag om att en ny nationell anhöriglinje inte bör inrättas. Vi håller med om utredningens bedömning om att det idag finns ett antal stödlinjer som vänder sig till barn och vuxna. Att skapa en stödlinje för alla anhöriga som skulle hantera många olika typer av frågor ser vi utmaningar med. Det är bättre att stärka de befintliga stödlinjerna.

6.6 En informationsportal för anhöriga bör inrättas

SRF stödjer utredningens förslag om att det finns behov av en nationell informationsportal där anhöriga kan få information och vägledning och att förutsättningarna utreds av SKR. Vi kan se fördelar med att samla information om anhörigstöd från hälso- och

sjukvården, socialtjänsten och civilsamhället på ett och samma ställe. Det underlättar för anhöriga att hitta rätt stöd. Det är viktigt att portalen kan användas av personer med synnedsättning och att den är anpassad för barn.

7.3 Konsekvenser för barn

SRF delar utredningens bedömning om att samtliga förslag i betänkandet kan leda till positiva konsekvenser för barn som är anhöriga och barn som behöver stöd får information om möjligheten och också får del av insatsen. Att utredningen har utgått ifrån barnets bästa enligt artikel 3 i barnkonventionen är en viktig utgångspunkt.

Med vänlig hälsning

SYNSKADADES RIKSFÖRBUND

Niklas Mattsson
Förbundsordförande